

1. د راپور لنډيز

د ۱۳۹۶ کال د تلې مياشتې راهيسې، د څارنې او ارزونې کميټې، په لويې څارنوالۍ کې د فساد په وړاندې د زيانمنو د ارزونې د راپور د سپارښتنو د پلي کيدو لړۍ، هراړخيزه څارنه پيل کړې ده. ياده څارنه د ښکيلو او اړوندو ادارو په ځانگړي توگه د سترې محکمې، عدليې وزارت، کورنيو چارو وزارت، د لوړو زدکړو وزارت، د افغانستان د مدافع وکيلانو د خپلواکې ټولنې، او د حقوقي زدکړو د ملي مرکز په نږدې همکارۍ سره ترسره شوې ده. په دې برخه کې د څارنې او ارزونې کميټې سره د هراړخيزې همکارۍ په موخه په لويې څارنوالۍ او نورو اړوندو ادارو کې مسوول اشخاص توظيف شوي دي. د ۱۳۹۶ کال د لړم او مرغومي په مياشت کې دوه کاري ډلېه ايزې ناستې د يادو ادارو د توظيف شويو مسوولينو په گډون ترسره شوې دي. دا په داسې حال کې ده چې څارنې او ارزونې کميټې د ياد راپور د خپرېدو سره سم (د ۱۳۹۶ کال د چنگاښ مياشت) ، د يادو سپارښتنو د پلي کيدو لړۍ له نږدې څارلې ده ترڅو په دې ډول په ياده برخه کې د کړنو او پرمختگونو او همدارنگه په بيلابيلو دورو او د پروژې تر پايه د رامنځته شويو بدلونونو کچه و ارزوي. سربيره پر دې، د هرې سپارښتنې لپاره ځانگړي شاخصونه ټاکل شوي دي ترڅو هغه اړين او عملي گامونه چې د پلي کونکو ادارو او بنسټونو له خوا د يادو سپارښتنو د سم او اغيزمن تطبيق په موخه اخيستل کيږي، تعيين او مشخص شي.

د يادې کميټې د راپور د خپرېدو وروسته، د پام وړ ټکي دا دي چې د لويې څارنوالۍ قدرمن مشرتابه او نور ښکيل لوري د ياد راپور د سپارښتنو پلي کيدو ته پوره ژمن دي. د افغانستان د اسلامي جمهوريت جلالتماب لوي څارنوال په دې برخه کې پوره ژمن دی او د پلټنې په چارو کې د لوي څارنوال مرستيال ښاغلي نور حبيب جلال ته يې دنده ورسپارلې ترڅو د يادو سپارښتنو د پلي کيدو او سم تطبيق څخه څارنه وکړي.

د مسلکي زدکړو د رياست د تاسيس، د څارنوالانو ترمنځ د گټو د ټکر د مخنيوي په موخه هڅې، د څارنوالانو د رسمي سفرونو د لگښتونو بيا ورکړه، په حاضرۍ کې د بایومتریک سيستم څخه گټه اخيستنه، د څارنوالانو د وړوالي موضوع ته رسيدنه، د څارنوالانو لپاره د دندو د لايحو رامنځته کول او د ارتيا سره سم د حقوقي زدکړو همغزې کولو په گډون، د هراړخيزو روزنيزو پروگرامونو د تدوين په شان د مهمو سپارښتنو د پلي کيدو په برخه کې د پام وړ پرمختگ ترسترگو کيږي. خو د ځينو نورو برخو په هکله بايد وويل شي چې د سپارښتنو د پلي کيدو په تړاو هيڅ ډول کار ندي شوی او مالومه هم نده چې په دې هکله کوم اقدام پيل شوی دی او که نه. په وروستۍ ناسته کې چې د ۱۳۹۶ کال د مرغومي په ۲۶ مه نيټه ترسره شوه د لويې څارنوالۍ مسوولينو وويل چې د پخوانيو او اوسنيو وزيرانو د اداري فساد د قضيو د تعقيب او پلټنې په موخه يوه کميټه جوړه شوې ده، خو په دې هکله يې پوره مالومات ورنکړل. د هغې سپارښتنې په برخه کې چې لويې څارنوالۍ ته د وزارتونو او نورو ادارو څخه د قضيو د راجع کولو په تړاو ده، مالوميري چې کوم پرمختگ ندي شوی، خو د لويې څارنوالۍ اداره وايي چې يادې ادارې هغو ټولو قضيو ته رسيدنه کړې چې د نورو ادارو لخوا دوي ته راجع شوي دي.

د ښکيلو لوړو څخه ځينې تر لاسه شوي نظريات داسې څرگندوي چې د سپارښتنو يو محدود شمير عملي نه بريښي او يا چندان اغيزمن نه دي. دا په داسې حال کې ده چې د څارنې او ارزونې کميټه ددې ډول سپارښتنو اصلاح ته ژمنه ده. د سترې محکمې، عدليې وزارت، لوړو زدکړو وزارت، کورنيو چارو وزارت، د افغانستان د مدافع وکيلان خپلواکه ټولنه او د حقوقي زدکړو ملي مرکز په گډون، نورو وزارتونو او اړوندو ادارو د سپارښتنو د سم او اغيزمن تطبيق په برخه کې پوره چمتووالی او ليوالتيا ښولې ده. د يادونې وړ ده چې وزارتونو او ښکيلو ادارو د يادو سپارښتنو د پلي کيدو په باب خپل راپورونه د څارنې او ارزونې کميټې سره شريک کړي دي.

۲. د سپارښتنو د پلي کيدو لړۍ ته ځغلنده کتنه

د ۵۱ سپارښتنو څخه:

- ۲ سپارښتنې (۴٪) په بشپړه توگه پلي شوي دي،
- ۶ سپارښتنو (۱۲٪) قسما پرمختگ لرلی دی
- ۲۹ سپارښتنو (۵۷٪) په محدوده توگه پرمختگ لرلی دی
- ۱۴ سپارښتنو (۲۷٪) هيڅ پرمختگ نه دی لرلی.

د لويې څارنوالۍ او نورو بنسټيزو ادارو د سپارښتنو د پلي کيدو څرنګوالی

